

شورای سیاست‌گذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
معاونت پژوهش آموزش عالی کوثر

عنوان:

نقش احترام متقابل اعضای خانواده در شکل‌گیری خانواده موفق، از دیدگاه قرآن و سنت

استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین رضا محققیان

استاد مشاور: حجت الاسلام والمسلمین مسعود محفوظی

مکارنده: زهرا خداادبیکی

بهار ۱۳۹۵

الله أكبر
٢

إلهى... مَنْ ذَا الَّذِي ذَاقَ حَلَاوَةَ مَحَبَّتِكَ فَرَامَ مِنْكَ بَدَلًا وَ مَنْ ذَا الَّذِي أَنَسَ
بِقُرْبِكَ فَأَبْتَغَى عَنْكَ حَوْلًا
إلهى... فَاجْعَلْنَا مِمَّنْ اصْطَفَيْتَهُ لِقُرْبِكَ وَ وَلَايَتِكَ وَ أَخْلَصْتَهُ لَوُدِّكَ وَ مَحَبَّتِكَ
وَ شَوَّقْتَهُ إِلَى لِقَائِكَ
وَ رَضَّيْتَهُ بِقَضَائِكَ وَ مَنَحْتَهُ بِالنَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَ حَبَوْتَهُ بِرِضَاكَ وَ أَعَدْتَهُ
مِنْ هَجْرِكَ وَ قِلَاكَ

تقدیم بہ

ساحت مقدس نبی مکرم اسلام حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی ﷺ،

پیشگاه مقدس و ملکوتی اسوہ زنان عالم و سرور زنان بهشتی و مادر نمونہ جهان اسلام حضرت
صدیقہ طاہرہ، فاطمہ زہرا ؑ

و بہ ارواح طیّہ ہمہ آزاد مردان و شہیدانی کہ با جہاد و شہادت خود، بستر تعلیم و نشر
معارف نورانی قرآن مجید را برای ما آمادہ ساختند.

تقدیر و شکر

نخستین سپاس و ستایش از آن خداوندی است که بنده کوچکش را در دریای بیکران اندیشه، قطره‌ای ساخت تا وسعت آن را از دریچه اندیشه‌های ناب آموزگارانی بزرگ به تماشا بنشیند. لذا اکنون که در سایه سار بنده‌گذاری‌هایش پایان‌نامه حاضر به انجام رسیده است، برخود لازم می‌دانم تا مراتب سپاس را از بزرگوارانی به جا آورم که اگر دست یاری‌گرشان نبود، هرگز این سیاهه به انجام نمی‌رسید.

ابتدا از اساتید بزرگوار راهنما و مشاور، حجت‌الاسلام و المسلمین رضا محققیان و حجت‌الاسلام و المسلمین مسعود محفوظی و سپس اساتید گرانقدری چون سرکارخانم‌ها سیدقوامی، صفربالی، سیدتقی‌ا و دیگر عزیزانی که برای جمع‌آوری و تدوین این پایان‌نامه زحمات زیادی متحمل شدند، تقدیر و تشکر می‌نمایم.

سپاس آخر را به مهربان‌ترین همراهان زندگیم تقدیم می‌کنم که حضورشان در فضای زندگیم مصداق بی‌ریای سخاوت بوده است.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم، ترجمه آیت الله مشکینی.
۲. نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی.
۳. آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، ترجمه: انصاری، قم: دارالکتب الاسلامی، بی تا.
۴. ابن شهر آشوب، ابو جعفر، مناقب آل ابی طالب، بیروت: دارالأضواء، ۱۴۰۵، ج ۱.
۵. ابن فارس، احمد، معجم مقاییس اللغه، تحقیق از محمد هارون عبدالسلام، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۴ ق، ج ۲.
۶. ابن منظور، جمال الدین محمد، لسان العرب، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، اول، ۱۴۲۶ ق، ج ۱.
۷. اجلال زهرا، سایت تبیان.
۸. افروز، غلامعلی، همسران برتر، تهران: انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۷.
۹. امینی، ابراهیم، آیین همسرداری، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸.
۱۰. اسلام و تعلیم و تربیت، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۲.
۱۱. باکر، فیلیپ، خانواده درمانی پایه، ترجمه زهره و محسن دهقانی، تهران: انتشارات رشد، ۱۳۷۵.
۱۲. بخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، تحقیق: مصطفی دیب البغا، بیروت: دار ابن کثیر، ۱۴۱۰ ق، چهارم، ج ۴ به نقل از ابی مسعود البدری.
۱۳. بخشنده بالی، عباس، مقاله چگونه تشخیص مطلوب را داشته باشیم، مجله حدیث زندگی، سال سوم، شماره ۱ فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۲.
۱۴. بستان (نجفی)، حسین، جامعه شناسی خانواده با نگاهی به منابع اسلامی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، سوم، پاییز ۱۳۹۳.
۱۵. بستان، حسین، خانواده در اسلام، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، دوم، پاییز ۱۳۹۳.

۱۶. بهایی (شیخ بهایی)، محمد بن حسین، **مفتاح الفلاح**، بیروت: دارالاضواء، ۱۴۰۵ ق.
۱۷. بهشتی، احمد، **خانواده در قرآن**، انتشارات تبلیغات اسلامی، دوم، ۱۳۷۷.
۱۸. پاینده، ابوالقاسم، **نهج الفصاحه**، تهران: دنیای دانش، ۱۳۸۲.
۱۹. ترمذی، محمد بن عیسی، **سنن ترمذی**، قم: موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، ۱۳۸۷.
۲۰. جبران، مسعود، **فرهنگ رائدالطلاب**، ترجمه عبدالستار قمری، انتشارات یادواره کتاب، سوم، بی تا.
۲۱. حرّ عاملی، محمد بن حسن، **وسائل الشیعه**، قم: آل البيت، ۱۴۰۹ ق، ج ۱۴.
۲۲. حسینی، داود، **روابط سالم در خانواده**، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، بوستان کتاب، ۱۳۸۶.
۲۳. حیدری، مجتبی، **دینداری و رضامندی خانوادگی**، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم ۱۳۸۵.
۲۴. حیدری نراقی، علی محمد، **رساله حقوق امام سجّاد (ع)**، قم: انتشارات مهدی نراقی، بیست و پنج، ۱۳۸۴.
۲۵. حویزی، عبد علی بن جمعه، **تفسیر نورالثقلین**، اسماعیلیان، ۱۳۷۳، ج ۳.
۲۶. خرّمی مشکانی، ابراهیم، **راز خوشبختی همسران**، قم: انتشارات مرسل، ۱۳۸۰.
۲۷. دشتی، محمد و محمدی، سید کاظم، **المعجم المفهرس لالفاظ نهج البلاغه**، نشر امام علی، دوم، ۱۳۶۹.
۲۸. دلشاد تهرانی، مصطفی، **سیره نبوی**، تهران: انتشارات دریا، ۱۳۸۶ ج ۴.
۲۹. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، **مفردات الفاظ قرآن**، تحقیق عدنان داموی، طلیعه نور، چهارم، ۱۴۲۰.
۳۰. رشیدپور، مجید، **تعادل و استحکام خانواده**، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۳.
۳۱. رفیعی محمدی، علی محمد، **بیست اصل در تربیت رسول اعظم ﷺ**، ششم، زمستان ۱۳۸۹.
۳۲. ساروخانی، باقر، **مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده**، تهران: انتشارات سروش، ۱۳۷۰.

۳۳. ستوده، امیررضا، پا به پای آفتاب، گفته‌ها و ناگفته‌ها از زندگی امام خمینی (ره)، نشر پنجره، ۱۳۷۳، ج ۱، ص ۴۲.
۳۴. سعادت‌مند، رسول، درس‌هایی از امام(ره): اخلاق در خانواده، انتشارات تسنیم، قدس، دوم.
۳۵. سهرابی، محمد رضا، شناخت و درمان اختلاف‌های زناشویی، تهران: انتشارات ارسا، ۱۳۷۷.
۳۶. سید رضی، حسین بن موسی، نهج‌البلاغه، ترجمه دشتی، مشهور، ۱۳۷۳.
۳۷. شبّر، سید عبدالله، اخلاق، مترجم: محمد رضا جباران، انتشارات هجرت، سوم، تابستان ۱۳۷۸.
۳۸. شرفی محمد رضا، خانواده متعادل، تهران: انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۲.
۳۹. شعرانی، حاج میرزا ابوالحسن، نثر طوبی، تهران: کتاب فروشی اسلامیة.
۴۰. شعیری، تاج‌الدین (محمد بن محمد)، جامع‌الآخبار، نجف اشرف، حیدری.
۴۱. صافی، احمد، خانواده متعادل، تهران: انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۴.
۴۲. صدوق، محمد بن علی بن بابویه، من لا یحضره الفقیه، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه، دوم، ۱۴۱۳ق، ج ۴.
۴۳.، الأمالی، قم: مؤسسه البعثه، ۱۴۱۷ق.
۴۴. طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، دفتر انتشارات اسلامی، سوم، ۱۳۸۶، ج ۱۶.
۴۵. طبرسی، فضل بن حسن، تفسیرمجمع‌البیان، تهران: انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۶، ج ۱۲.
۴۶. طوسی، محمدبن حسن، تهذیب‌الأحكام، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵، ج ۷.
۴۷.، مکارم‌الاخلاق، قم: شریف رضی، ۱۳۷۰.
۴۸. طهماسبی، احمد، جوان، شادابی، خانواده، قم: یاقوت، سوم، ۱۳۸۵.
۴۹. عالمی، علی، خانواده در پرتو قرآن و حدیث، قم: خدادادی، اول، ۱۳۹۰.
۵۰. عسکری، حسین، نقش بهداشت روان در ازدواج، زندگی زناشویی و طلاق، تهران:

گفتگو، ۱۳۸۰.

۵۱. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، تهران: نشر فرهنگ نما، ۱۳۸۸.
۵۲. عیسی‌زاده، عیسی، خانواده قرآنی، قم: بوستان کتاب، دوم، ۱۳۹۰.
۵۳. فخر رازی، محمد بن عمر، تفسیر کبیر، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۳، ق ج ۶.
۵۴. فراهیدی، خلیل بن احمد، لسان العرب، قم: مؤسسه دارالهجره، ۱۴۰۵، ج ۳.
۵۵. قائمی، علی، تشکیل خانواده در اسلام، شفق، چهارم، تابستان ۱۳۶۴.
۵۶.، کودک و خانواده نابسامان، تهران: انجمن اولیا و مربیان، ششم، ۱۳۸۳.
۵۷.، نظام حیات خانواده در اسلام، تهران: انتشارات امیری، ۱۳۷۹.
۵۸. قرائتی، محسن، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ج ۱.
۵۹. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه، دهم، ۱۳۸۴.
۶۰. القزوی (ابن ماجه)، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، تحقیق: محمدفؤاد عبد الباقي، بیروت: دار احیاء التراث، ۱۳۹۵، اول، ج ۲.
۶۱. قطب، سید، تفسیر فی ظلال القرآن، بیروت: دارالثروق، ۱۴۰۲، ۱۳۶۱، ج ۱.
۶۲. قمی، عباس، سفینه البحار، تهران: مؤسسه انتشارات فراهانی، ۱۳۶۳، ج ۲.
۶۳. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول الکافی، قم: دارالحديث، اول، ۱۴۲۹، ج ۵.
۶۴. گری، جان، نیاز زن‌ها، خواسته مردها، ترجمه ندا شاد نظر، تهران: عقیل، ۱۳۸۴.
۶۵.، خواسته زن‌ها و مردها، ترجمه رامین شهبازی، تهران: نقش سیمرخ، ۱۳۸۸.
۶۶. المقرئ الفیومی، احمد بن محمد بن علی، مصباح المنیر، قم: مؤسسه دارالهجره، اول، ۱۴۰۵، ج ۱.
۶۷. مصطفوی، جواد، بهشت خانواده، مشهد: انتشارات هجرت، ۱۳۷۱.
۶۸. متقی هندی، تقی الدین، کنز العمال، بیروت: مؤسسه الرساله، ۱۴۱۳، ج ۵.
۶۹. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت: مؤسسه الوفا، ۱۴۰۳، ج ۱۰۳.
۷۰. محمدی ری شهری، محمد، تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث، ترجمه حمید

- رضا شیخی، دارالحدیث ۱۳۸۷.
۷۱. مدرّسی، سیدهادی، دوستی و دوستان، انتشارات قدس رضوی، دوم، ۱۳۷۳.
۷۲. معاونت پژوهش گروه روانشناسی، تقویت نظام خانواده و آسیب‌شناسی آن، مرکزانتشارات مؤسسه پژوهشی امام خمینی(ره)، پاسدار اسلام، اول، بهار ۱۳۸۶.
۷۳. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، گردآوری عزیزالله علیزاده، تهران: راه رشد، چهارم، میلاد نور، پاییز ۱۳۹۲.
۷۴. مکارم شیرازی و دیگران، ناصر، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۵، ج ۲.
۷۵.، برگزیده تفسیر نمونه، تنظیم و تحقیق: احمد علی بابایی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴، ج ۵.
۷۶. مک گراو(دکتر فیل)، فیلیپ، روانشناسی خانواده موفق، ترجمه محمد مهدی شریعت باقری، تهران: دانش، دوم، آبان ۱۳۸۸.
۷۷. ملکی، یوسف - نخعی مقدم، محمد، ازدواج و مدیریت خانواده، تهران: هستی نما، ۱۳۸۵.
۷۸. میدی، ابوالفضل رشیدالدین، کشف‌الاسرار و عدّه‌الابرار، به سعی: علی اصغر حکمت، تهران: انتشارات امیر کبیر، سوم، ۱۳۷۱، ج ۸.
۷۹. نوّابی‌نژاد، شکوه، مشاوره ازدواج و خانواده درمانی، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۶.
۸۰.، شیوه‌های ارتباط و تبادل نظر، مجله پژوهش‌های تربیتی، شماره ۲، ۱۳۷۰.
۸۱. نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، مؤسسه آل‌البیت، ۱۴۰۸ق.
۸۲. واحدی نیشابوری، ابوالحسن و سیوطی، جلال الدین عبدالرضا، شأن نزول آیات، ترجمه محمد جعفر اسلامی، بنیاد علوم اسلامی، اول، ۱۳۶۲، ج ۱.
۸۳. یشربی قمی، سید علی محمد، حقوق خانواده در قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، اول، پاییز ۱۳۷۶.